

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва
Кафедра декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва

Євгенія НОВАК
2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
Авторське право

вибіркова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна «Декоративне мистецтво та ремесла»
Спеціальність ВЗ «Декоративне мистецтво та ремесла»
Галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2026 рік

Порядок розроблення, затвердження та перегляду робочої програми освітнього компонента
у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича
Затверджено Вченою радою університету, протокол № 8 від 22 червня 2026 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Авторське право» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Декоративне мистецтво та ремесла» другого (магістерського) рівня вищої освіти

Розробник: Малина Валерій Васильович, доктор мистецтвознавства, доцент кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва, факультету АБДПМ

Викладач: Малина Валерій Васильович, доктор мистецтвознавства, доцент кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва
(П.І.Б. викладача (ів), посада, науковий ступінь, вчене звання)

Погоджено з гарантом ОП **Мирослава ЖАВОРОНКОВА**
(підпис)

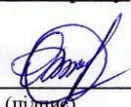
Затверджено на засіданні кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва

Протокол № 1 від «25» серпня 2026 року

Завідувач кафедри **Мирослава ЖАВОРОНКОВА**
(підпис)

Схвалено методичною радою факультету АБДПМ

Протокол № 1 від « 27 » серпня 2026 року

Голова методичної ради **Оксана ГАЛУНКА**
(підпис)

Навчальна дисципліна «Авторське право» спрямована на формування у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти системного розуміння сучасної правової бази захисту інтелектуальної власності як важливого складника професійної практики митця декоративного мистецтва та ремесел. Зміст дисципліни охоплює теоретичні та практичні аспекти виникнення та захисту авторського права, принципи визначення об'єктів та суб'єктів права, особливості майнових та особистих немайнових прав митця, договірне регулювання відносин (ліцензії, авторські договори), особливості захисту традиційних художніх промислів та фольклору, а також функціонування авторських прав у цифровому просторі, соціальних мережах та при взаємодії із системами штучного інтелекту. Особлива увага приділяється формуванню практичних навичок правового забезпечення власного творчого доробку, підготовки та укладання угод із музеями, галереями та замовниками, протидії плагіату й дотримання принципів академічної доброчесності. Дисципліна орієнтована на професійну діяльність сучасного митця, здатного самостійно планувати, управляти та правовим чином захищати свої мистецькі проекти у виставковому, музейному, галерейному та цифровому середовищах.

Мета навчальної дисципліни: є формування у здобувачів вищої освіти професійних компетентностей у сфері авторського права та суміжних прав, розвиток здатності концептуалізувати, юридично оформлювати та захищати мистецькі проекти, а також ефективно та безпечно представляти власний творчий доробок у сучасному культурно-мистецькому середовищі.

Пререквізити: для успішного опанування навчальної дисципліни здобувач повинен володіти базовими знаннями з історії та теорії мистецтва, композиції, декоративного мистецтва, сучасних мистецьких практик, основ професійної діяльності митця.

Опис навчальної дисципліни Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90		30			60		залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лекц.	практ.	лаб.	інд.	срс
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Теоретико-правові засади авторського права в мистецтві						
Тема 1. Поняття інтелектуальної власності та система авторського права в Україні.	11		3			8
Тема 2. Об'єкти та суб'єкти авторського права у сфері декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва.	12		4			8
Тема 3. Особисті немайнові та майнові права митця. Строки дії авторського права.	11		4			7
Тема 4. Співавторство, службові твори та особливості правового статусу народних художніх	11		4			7

Порядок розроблення, затвердження та перегляду робочої програми освітнього компонента у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича
Затверджено Вченою радою університету, протокол № 8 від 22 червня 2026 р.

промислів (фольклору).						
Разом за ЗМ1	45		15			30
Змістовий модуль 2.						
Практичні механізми захисту та комерціалізації авторських прав митця						
Тема 5. Реєстрація авторського права та фіксація авторства: традиційні та цифрові методи.	9		3			6
Тема 6. Договірні відносини у сфері мистецтва: ліцензії, договори замовлення, передача прав. Взаємодія з галереями та музеями.	9		3			6
Тема 7. Порушення авторських прав (плагіат, піратство, фальсифікація) та способи їх цивільно-правово го захисту.	9		3			6
Тема 8. Цифрове середовище, соціальні мережі, штучний інтелект та авторське право в сучасній арт-індустрії.	9		3			6
Тема 9. Авторська виставка як форма правової та професійної презентації митця.	9		3			6
Разом за ЗМ1	45		15			30
Усього годин	90		30			60

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
---	----------------------------------

Порядок розроблення, затвердження та перегляду робочої програми освітнього компонента
у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича
Затверджено Вченою радою університету, протокол № 8 від 22 червня 2026 р.

1	Тема 1. Поняття інтелектуальної власності та система авторського права в Україні. Поняття «інтелектуальна власність», «авторське право», «суміжні права». Основні функції авторського права. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Роль правової грамотності у професійному становленні митця декоративного мистецтва та ремесел.
2	Тема 2. Об'єкти та суб'єкти авторського права у сфері декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва. Критерії правової охорони творів. Твори декоративно-прикладного, образотворчого мистецтва та ремесла як об'єкти захисту. Що не підлягає охороні (ідеї, методи, традиційні технології майстерності). Первинні суб'єкти (автори) та похідні суб'єкти.
3	Тема 3. Особисті немайнові та майнові права митця. Строки дії авторського права. Право на визнання авторства, право на ім'я, право на недоторканність твору. Майнові права: право на використання твору та право дозволяти/забороняти його використання третім особам. Специфіка права слідування та права доступу. Строки чинності прав.
4	Тема 4. Співавторство, службові твори та особливості правового статусу народних художніх промислів (фольклору). Поняття співавторства під час реалізації колективних арт-проектів. Особливості розподілу прав на службові твори. Проблема правової охорони виразів народної творчості, фольклору та нематеріальної культурної спадщини.
5	Тема 5. Реєстрація авторського права та фіксація авторства: традиційні та цифрові методи. Презумпція авторства. Державна реєстрація авторського права в Україні та отримання свідоцтва. Функція знака охорони авторського права. Сучасні цифрові інструменти фіксації авторства: водяні знаки, блокчейн, онлайн-депозитарії.
6	Тема 6. Договірні відносини у сфері мистецтва: ліцензії, договори замовлення, передача прав. Взаємодія з галереями та музеями. Типи договорів: договір про створення твору за замовленням, договір про відчуження майнових прав, ліцензійні угоди. Особливості правовідносин з художніми галереями, музеями та кураторами виставок. Міжнародні публічні ліцензії Creative Commons.
7	Тема 7. Документаційне та інформаційне забезпечення виставки. Виставковий паспорт з правової точки зору. Перелік експонатів та договори страхування/позички. Етикетки та правильне зазначення знаків охорони. Особливості укладання угод при публічній демонстрації творів.
8	Тема 8. Сучасні цифрові та онлайн-виставки. Штучний інтелект та право. Особливості захисту зображень робіт у мережі Інтернет (соціальні мережі). Правовий статус NFT. Генеративний штучний інтелект та авторське право: проблеми використання чужих творів для навчання моделей та статус згенерованих зображень.
9	Тема 9. Авторська виставка як форма професійної презентації митця. Підготовка персональної виставки з точки зору правової безпеки. Портфоліо митця та авторський текст. Презентація творчого доробку. Формування професійного іміджу та захист бренду.

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
---	------------	---------------------------------	------------

Порядок розроблення, затвердження та перегляду робочої програми освітнього компонента у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича
Затверджено Вченою радою університету, протокол № 8 від 22 червня 2026 р.

1	Самостійна робота здобувачів передбачає:	- опрацювання рекомендованої літератури; - аналіз правових кейсів; - відвідування музеїв та галерей з аналізом їх договірної бази; - підготовку аналітичних матеріалів; - розроблення концепції захисту власної виставки; формування виставкової добірки; - підготовку угод та анотацій; створення портфоліо; - підготовку презентації правового аспекту виставкового проєкту; - підготовку та захист індивідуального виставково-правового проєкту.	60
---	--	--	----

Методи навчання

Під час викладання дисципліни використовуються: словесні методи; наочні методи; проблемно-пошукові методи; аналіз мистецьких творів та правових кейсів; метод проєктів; практичні методи; кейс-метод; презентація та публічний захист; дискусія; робота з цифровими ресурсами; індивідуальна та групова робота.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Поточний контроль: усне опитування; тестування; аналіз виставково правових кейсів; перевірка практичних завдань; презентація індивідуальних завдань; оцінювання самостійної роботи.

Форми контролю: залік — за результатами поточної роботи та захисту індивідуального виставково-правового проєкту.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Оцінювання результатів навчання здійснюється за 100-бальною шкалою з урахуванням: теоретичної правової підготовки; якості виконання практичних завдань; самостійності та творчого підходу; обґрунтованості концепції проєкту; правової захищеності рішення; якості інформаційного супроводу; рівня презентації проєкту; здатності аргументовано захищати власні рішення.

Критерій оцінювання	Зміст критерію
1. Теоретична правова підготовка	Знання основних понять авторського права та інтелектуальної власності; розуміння об'єктів і суб'єктів авторського права; знання особистих немайнових і майнових прав, строків їх дії, способів захисту.
2. Якість виконання практичних завдань	Правильність виконання практичних завдань, уміння застосовувати теоретичні знання під час аналізу конкретних мистецьких і правових ситуацій, договорів, виставкових кейсів.
3. Самостійність та творчий підхід	Здатність самостійно знаходити, аналізувати й використовувати інформацію; обґрунтовувати власну позицію; демонструвати творчий підхід до вирішення правових питань у професійній діяльності митця.
4. Аналіз правових кейсів	Уміння визначати проблему, встановлювати порушені права, аналізувати можливі способи правового захисту та пропонувати обґрунтоване рішення.
5. Обґрунтованість концепції індивідуального проєкту	Чіткість мети, логічність структури, відповідність проєкту професійній діяльності митця, обґрунтованість запропонованих правових механізмів.
6. Правова захищеність проєкту	Уміння визначати об'єкти авторського права, способи фіксації авторства, необхідні договори, ліцензії та інші засоби захисту творчого доробку.
7. Якість інформаційного супроводу	Повнота та правильність оформлення портфолію, анотацій, виставкової документації, договорів, посилань, зазначення авторства та знаків охорони авторського права.
8. Презентація проєкту	Логічність, послідовність і професійність представлення результатів; якість візуального та текстового матеріалу; дотримання регламенту.
9. Аргументований захист власних рішень	Здатність чітко пояснити запропоновані рішення, відповідати на запитання, аргументувати власну позицію та використовувати нормативно-правову базу.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)									Кількість балів (залікова/екзаменаційна робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
6	6	6	7	7	7	7	7	7		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою

Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

90–100 балів — відмінний рівень:

здобувач демонструє системні та глибокі знання, самостійно застосовує законодавчі норми до професійних ситуацій, якісно виконує практичні завдання, розробляє юридично обґрунтований виставково-правовий проєкт та переконливо його захищає.

80–89 балів — дуже добрий рівень:

здобувач має ґрунтовні знання, правильно застосовує їх у практичних ситуаціях, самостійно виконує завдання, допускаючи лише незначні неточності; проєкт достатньо обґрунтований і професійно представлений.

70–79 балів — добрий рівень:

основний матеріал засвоєний, здобувач розуміє базові правові механізми та може застосовувати їх до типових ситуацій, однак потребує незначної допомоги або допускає окремі неточності.

60–69 балів — задовільний рівень:

здобувач володіє основними поняттями, але знання є переважно репродуктивними; практичні завдання виконує частково, має труднощі з обґрунтуванням правових рішень.

50–59 балів — достатній мінімальний рівень:

здобувач демонструє лише базове розуміння матеріалу, виконує прості завдання за зразком, допускає суттєві неточності, але загалом досягає мінімально необхідних результатів.

35–49 балів — незадовільно:

знання фрагментарні, здобувач не може самостійно застосувати правові норми до практичних ситуацій, проєкт виконаний неповністю або має суттєві недоліки. Можливе повторне складання.

1–34 бали — незадовільно:

результати навчання не досягнуті, здобувач не володіє основними поняттями дисципліни та не здатний виконувати практичні завдання навіть за допомогою викладача.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Що таке інтелектуальна власність та яке місце в її системі посідає авторське право?
2. Що таке авторське право та які його основні функції?
3. Які нормативно-правові акти регулюють авторське право в Україні?
4. Хто може бути суб'єктом авторського права?
5. Які твори образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та ремесел є об'єктами авторського права?
6. Які критерії правової охорони твору?
7. Які результати творчої діяльності не є об'єктами авторсько-правової охорони?
8. У чому полягає різниця між ідеєю твору та твором як об'єктом авторського права?
9. Що таке особисті немайнові права автора?
10. Які майнові права належать автору?
11. У чому полягає право на визнання авторства та право автора на ім'я?
12. У чому полягає право автора на недоторканність твору?
13. Що таке право на використання твору та право дозволяти або забороняти його використання іншими особами?
14. Які строки чинності авторського права?
15. Що таке право слідування та у яких випадках воно застосовується?
16. Що таке право доступу та яке значення воно має для автора твору образотворчого мистецтва?
17. Що таке співавторство та які особливості розподілу прав між співавторами?
18. Які особливості авторського права на службові твори?

19. Які особливості правового статусу творів народного мистецтва, фольклору та традиційних художніх промислів?
20. Як здійснюється фіксація авторства на мистецький твір?
21. Що таке презумпція авторства?
22. Які можливості державної реєстрації авторського права існують в Україні?
23. Яке значення має свідоцтво про реєстрацію авторського права?
24. Які традиційні та цифрові способи фіксації авторства може використовувати сучасний митець?
25. Що таке знак охорони авторського права та де він може використовуватися?
26. Що таке договір про створення твору за замовленням?
27. Що таке договір про відчуження майнових прав та які його особливості?
28. Що таке ліцензійний договір та які права можуть передаватися за ліцензією?
29. Які особливості укладання договорів між митцем і галереєю, музеєм або замовником?
30. Що таке Creative Commons та у яких випадках мистецькі твори можуть використовуватися за такими ліцензіями?
31. Які документи

Зарахування результатів неформальної освіти

У межах поточного контролю до рейтингу здобувача вищої освіти можуть зараховуватися додаткові бали за результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, за умови наявності відповідного сертифіката, свідоцтва або іншого документа, що підтверджує їх здобуття. Зазначені результати мають відповідати змісту та/або тематиці навчальної дисципліни.

Визнання та зарахування результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, здійснюється відповідно до **«Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти».**

https://media.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf?_gl=1*1rmid27*_ga*MTUwMjIxMDQzMS4xNzA3NDk2Mjk5*_ga_Q6273NZQ6Z*czE3ODg3NjU2MzAkbnZwNDQkZzEkdDE3ODg3NjkxNTckajYwJGwwJGgw ;

Доступність інформації для учасників освітнього процесу щодо визнання результатів неформальної освіти забезпечується через оприлюднення вище зазначених документів на офіційному сайті ЧНУ (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/>).

Рекомендована література:

Основна література:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-IX.
2. Цивільний кодекс України (Книга IV. Право інтелектуальної власності).
3. Капіца Ю. М. *Право інтелектуальної власності України та Європейського Союзу: навчальний посібник*. Київ, 2023.
4. Дроб'язко В. С. *Авторське право і суміжні права в Україні: проблеми теорії та практики*. Київ, 2021.
5. Святоцький О. Д., Прохоров-Лукін Г. В. *Захист прав авторів та правоволодільців у судовому порядку*. Харків, 2022.
6. WIPO (World Intellectual Property Organization). *Intellectual Property and Arts: A Guide for Creative Professionals*. Geneva, 2024.

Додаткова:

1. Баранов О. А. *Штучний інтелект та інтелектуальна власність: виклики сучасності*. Київ, 2024.
2. Коноваленко В. О. *Авторське право для митців: як захистити та продати свій твір*. Харків, 2022.
3. *Creative Commons Copyright Guide for Artists and Designers*. 2023.
4. Hooper-Greenhill E. *Museums and Education: Purpose, Pedagogy, Performance*. Routledge, 2007 [1].

Інформаційні ресурси:

1. Міністерство освіти і науки України — офіційний вебсайт: mon.gov.ua
2. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ / Укрпатент): ukrnoivi.ua
3. WIPO — Всесвітня організація інтелектуальної власності: wipo.int
4. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України: mcsc.gov.ua
5. Офіційний вебпортал парламенту України (Законодавство України): rada.gov.ua
6. Український культурний фонд (УКФ): ucf.in.ua
7. ICOM Ukraine: icom.in.ua

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/>

- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича»

<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/plozhennia-pro-vyavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universytet-i-imeni-yuriia-fedkovycha/>

- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича»

<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/>

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- *допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);*
- *не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;*
- *додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.*